

## TAVANJA PO PODZEMNIH ROVIH STOJNIC KNJIG

### Udeležba Slovenskega etnološkega društva na 21. Slovenskih dnevih knjige

»Poglej, knjiga za en evro. En evro?«. Naši obrazi vedno znova onemijo, ko zaslutimo priložnost za ugoden nakup, pa najsibo prodajana knjiga vsebinsko izsušen, cenen šund roman z neokusno oblikovanimi platnicami ali pa biser humanistične strokovne literature. Tokrat so nas v sklopu 21. Slovenskih dnevov knjige v tednu od 18. do 22. aprila 2016 vabile in omamljale knjižne izdaje okoli tridesetih založb.

Letošnje leto sem namesto listanja knjig kot obiskovalka festivala pustila svoj prstni odtis na drugi strani stojnice, in sicer na združeni stojnici Slovenskega etnografskega muzeja in Slovenskega etnološkega društva, kjer sem opravljala prakso. Založbe so se že drugo leto zapovrstjo predstavile na Stritarjevi ulici, lokacija knjižnega sejma pa je kljub osrčju centra dokaj neugodna. Skozi teden je bilo videti več skupin turistov kot pa zapriseženih knjižnih moljev ali pa zgolj naključnih mimoidočih radovednežev. Radovednih pogledov niso prepričale niti za kupca ugodne sejemske cene knjig. Tedenski najem stojnic si tako lahko privoščijo vse manj založb, saj s prodajo nekateri ne pokrijejo niti stroška najema. Ogrožene so predvsem manjše založbe, druge pa so odkrile načine, da to vseslovensko tedensko slavje knjige praznujejo po svoje, LUD Literatura s tednom odprtih vrat, založba Modrijan pa s svojo inačico festivala – Dnevi Modrijanove knjige.

Po besedah organizatorjev Društva slovenskih pisateljev je namen festivala, da knjiga najde pot do ljudi, v meni pa se je pojavila skepsa, do kolikšne mere je sploh moč približati strokovno literaturo. Razen izjem, ki so prese-netile z vnaprej jasno vizijo in poznavanjem literature, ki smo jo ponujali, pretiranega zanimanja za prodajane knjige ni bilo. Večina je bežno razbrala naslove knjig in hitro nadaljevala pot od stojnice do stojnice. Na trenutke sem dobila občutek, da so ruske »babuške« na sosednji stojnici pritegnile več pozornosti kot pa sama literatura. Maloštevilen obisk potrjuje, da sama stojnica za dobro prodajo na tovrstnih dogodkih ni dovolj.

Zato je pomembno odkrivati vedno nove pristope, česar so se organizatorji festivala tudi zavedali. S sloganom »Nazaj v podzemlje« so si prizadevali bledolični knjige vrniti njen sijaj v družbi, hkrati pa so želeli opozoriti na tematike, ki so zamolčane, pozabljene, zapostavljene, potisnjene v podzemlje, kar pa še ne pomeni, da so tudi manj pomembne. Namesto zavijanja v samosvoje recitale so se odločili, da je potreben drugačen pristop k ustvarjanju in posredovanju kulture festivala. V želji po sodelovanju z mladimi in ranljivimi skupinami so pozvali različne

organizacije k sooblikovanju festivala. Z raznolikim programom, delavnicami za otroke, projekti, knjižnico pod krošnjami so tako želeli pritegniti ljudi, ki ne predstavljajo osrednje publike tovrstnih festivalov.

Obljubljeno festivalsko dogajanje se je odvijalo razpršeno po Ljubljani in desetih partnerskih mestih, tako da smo bili prodajalci za celoten program – razen nekaj nesmiselne poezije o porodu, bučnih zvočnikov z všečno etno glasbo, ki so se neusmiljeno lotevali naši bobničev, in pet minut slave željnih pojočih malčkov – za večino prikrajšani. Pa vendar se je tinktura peresnikov razlivala po tlakovcih. Pisala je o brezdomcu, ki nam je s svojim prijateljem ponujal kupčijo in nekaj novega v branje. »Al` nimava s prjatlom nč za jest. Lej za pet evrov ti dam to knjigo o Varufakisu, sm da si grem neki za jest kupt.« In naslednji dan je že pripisoval z enciklopedijo o anatomiji, najverjetneje vzeti na eni izmed stojnic. Pisala je o Tajki, ki že 20 let živi v Sloveniji in je namesto mene šaljivo vabila japonske upokojence. »Kako knjigo morda?« In ko jim je v tajščini dejala: »Rada vas imam« so se za hip sprostili in ozrli naokoli, dokler niso tesno skupaj ozkogledno nadaljevali svojo pot naprej proti magistratu. Pisala je o nespečnosti gospoda, ki je ves teden čakal, da bo že minil vpliv polne lune, o ljudeh na vozičkih, o gospodičnah z modnim stilom iz šestdesetih let. Nastajale so zgodbe pisane stran od podeljenih nagrad, junaki romanov so dobili svojo podobo, vzdušje vetrovnega vremena je narekovalo ritem besed. Knjižnica je postala živa, kričeča spregledanih razglednic nevidenih Ljubljan. Zgodb, ki bi morale biti slišane, kakor s svojo agendo opozarja festival, ki je s svojim programom prestal zrelostni preizkus in si kljub kriznim časom zasluži odliko za vztrajnost in trud.

V petek, ko so zvonovi odzvanjali melodijo evropske *Ode radosti*, se je moja praksa zaključila, festival pa se je uradno sklenil v soboto 23. aprila na Unescov svetovni dan knjige in avtorskih pravic, vzporedno z Nočjo knjige. Zatočišče pod Argentinskim parkom je ob branju poezije v spomin na nedavno preminulega literata in sociologa Aleša Debeljaka, simbolno razsvetlilo prašne platnice podzemlja, ko pa me naslednjič vprašajo: »A kaj o prostituciji pa nimate?«, bom dejala: »Žal, teh knjig je pa že zmanjkalo«.

\* Karmen Hrovat, podiplomska študentka, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Zavetiška 5, 1000 Ljubljana; karmen.hrovat@gmail.com.